

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Ярема Оксана Григорівна

УДК 342.951: 351.75: 351.749.6

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ У СФЕРІ
ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Львів – 2008

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі адміністративного права та адміністративного процесу Львівського державного університету внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
Ковалів Мирослав Володимирович, Львівський державний університет внутрішніх справ, професор кафедри адміністративного права та адміністративного процесу

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Бородін Іван Лук'янович, Інститут права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної академії управління персоналом, професор кафедри адміністративного права

кандидат юридичних наук, професор
Гіжевський Володимир Казімірович, Університет економіки та права "КРОК" проректор, декан юридичного факультету

Захист відбудеться 13 червня 2008 року о 13 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.725.02 Львівського державного університету внутрішніх справ за адресою: 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у Загальній бібліотеці Львівського державного університету внутрішніх справ за адресою: 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

Автореферат розісланий 8 травня 2008 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.З. Панкевич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Забезпечення належного громадського порядку в Україні, який відповідає вимогам сучасності є однією з важливих функцій держави, у здійсненні якої беруть участь всі державні органи, посадові особи та громадяни. У цьому зв'язку особливого значення набуває вирішення проблеми, що пов'язана із забезпеченням безперебійного функціонування залізничного транспорту, громадського порядку на об'єктах пасажирської та вантажної інфраструктури залізниць.

Саме у цій сфері важливе місце належить правоохоронним органам, зокрема органам внутрішніх справ на залізничному транспорті, до компетенції яких входить охорона громадського порядку. Навіть незначне порушення громадського порядку або громадської безпеки на об'єктах залізничного транспорту може викликати непередбачені наслідки, заповдіяти великих матеріальних збитків, і навіть привести до людських жертв. Тільки за 2006-2007 рр. Державною адміністрацією залізничного транспорту України зареєстровано 39337 несанкціонованих втручань у діяльність залізничного транспорту, що призвело до великих матеріальних збитків.

Актуальність теми зумовлюється ще й тим, що Програма розвитку національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні на 2006-2010 рр. передбачає адаптацію нормативно-правової бази із зазначених питань до норм і стандартів Європейського Союзу, передусім щодо громадського порядку.

Науково-теоретичним підґрунтям дисертації стали праці українських та зарубіжних учених, перш за все В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, І.Л. Бородіна, В.К. Гіжевського, С.Т. Гончарука, І.П. Голосніченка, О.І. Граковича, Є.В. Додіна, М.І. Єропкина, М.В. Коваліва, Л.В. Ковалія, А.П. Коренева, А.Т. Комзюка, Я.Ю. Кондратьєва, І.В. Мартянова, А.В. Мілашевича, В.І. Олефіра, В.Л. Ортинського, О.І. Остапенка, І.М. Пахомова, В.М. Плішкіна, В.Й. Развадовського, Ю.І. Римаренка, Л.М. Рябцева, С.М. Титова, О.О. Юхна, О.М. Якуби та інших.

Разом з тим досліджень, де б комплексно розглядалася адміністративно-правова діяльність органів внутрішніх справ щодо охорони громадського порядку на залізничному транспорті в умовах сучасної реорганізації залізничного транспорту не проводилось. Зазначеними обставинами, а також необхідністю вдосконалення правового регулювання правоохоронної діяльності обумовлений вибір теми й основних напрямів дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Програми розвитку національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні на 2006-2010 рр., затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 12.04.2006 р. № 496 (п.2.5); планів наукових досліджень Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС України), Пріоритетних напрямів наукових та дисертаційних досліджень, які потребують першочергового

розроблення і впровадження у практичну діяльність органів внутрішніх справ на період 2004-2009 рр., затверджених наказом МВС України від 05.07.2004 р. № 755 (п. 48) та Перспективного плану НД та ДКР Львівського державного університету внутрішніх справ на 2005-2010 рр. (п. 1), затвердженого на засіданні Вченої ради 26 серпня 2005 року (протокол № 1).

Метою дослідження є комплексна наукова розробка адміністративно-правових засад діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку, а також вироблення пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення правових та організаційних аспектів цієї діяльності.

Для досягнення поставленої мети були поставлені такі **завдання**:

- з'ясувати сутність та особливості охорони громадського порядку на залізничному транспорті;
- конкретизувати зміст поняття „охорона громадського порядку на залізничному транспорті”;
- дослідити особливості умов функціонування органів внутрішніх справ на залізничному транспорті з метою виявлення чинників, що впливають на організацію та діяльність підрозділів транспортної міліції, визначивши характер їхнього впливу;
- проаналізувати стан адміністративно-правового регулювання діяльності органів внутрішніх справ у сфері охорони громадського порядку на залізничному транспорті, виявити прогалини та невідповідності у їхній роботі, сформулювати рекомендації щодо усунення зазначених недоліків;
- сформулювати науково-обґрунтовані рекомендації, спрямовані на удосконалення організаційно-тактичного забезпечення діяльності органів внутрішніх справ у сфері охорони громадського порядку на об'єктах залізничного транспорту;
- розглянути взаємодію суб'єктів з охорони громадського порядку на залізничному транспорті;
- розробити пропозиції та рекомендації щодо взаємодії органів внутрішніх справ на залізничному транспорті з територіальними органами внутрішніх справ, внутрішніми військами МВС України, службою відомчої воєнізованої охорони Укрзалізниці, Державною спеціальною службою транспорту Міністерства транспорту та зв'язку України, Військовою службою правопорядку Збройних Сил України та громадськими формуваннями з метою підвищення ефективності охорони громадського порядку.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі адміністративної діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку.

Предмет дослідження становлять адміністративно-правові засади діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку.

Методи дослідження. Методологічна основа дослідження ґрунтується на сукупності загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів наукового

пізнання. Загальнонаукові методи пізнання процесів, що відбуваються у сфері забезпечення охорони громадського порядку на залізничному транспорті, дозволяють розглянути їх у розвитку та взаємозв'язку, виявити усталені напрями та закономірності в цілому. Спеціальні методи передбачають вивчення розвитку системи забезпечення громадського порядку на залізничному транспорті та загальні підходи до становлення законодавства з даного питання. Історико-правовий метод забезпечив вивчення розвитку адміністративно-правового регулювання діяльності органів внутрішніх справ у сфері охорони громадського порядку (підрозділ 1.1). Системно-структурний підхід застосовано при вивченні теоретичних та практичних положень правової організації забезпечення взаємодії органів внутрішніх справ на залізничному транспорті з підрозділами Укрзалізниці, територіальними підрозділами міліції та іншими органами (підрозділ 2.1, 2.2, 2.3), логіко-семантичний метод використано для внесення пропозиції щодо вдосконалення законодавства України у даній сфері (підрозділ 1.3, 1.4, 2.4). Важливе значення має також порівняльно-правовий метод, який дозволяє виявити переваги та недоліки зарубіжного досвіду щодо забезпечення охорони громадського порядку на залізницях (підрозділ 1.1, 1.3), та соціологічний метод, який використано для з'ясування думки фахівців-практиків стосовно проблеми, що досліджується (підрозділ 1.3, 1.4, 2.1, 2.2). Використання елементів статистичного методу дало змогу узагальнити результати адміністративної практики притягнення до відповідальності за порушення чинного законодавства щодо забезпечення громадського порядку на залізничному транспорті (підрозділ 1.4, 2.1, 2.2). Методи моделювання, аналізу та синтезу було використано при розробці пропозицій з удосконалення чинного законодавства.

Нормативною базою роботи є закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України та відомчі нормативно-правові акти. Об'єктивність та обґрунтованість висновків і пропозицій обумовлюється вивченням напрацювань провідних учених та узагальненням результатів опитування-анкетування, проведених із 250 практичними працівниками лінійних, територіальних органів внутрішніх справ та відомчої воєнізованої охорони Державної адміністрації залізничного транспорту у західному регіоні України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших досліджень проблем адміністративно-правових засад діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку в умовах сучасного реформування залізничного транспорту України, в результаті якого автором сформульовано наступні висновки, пропозиції та рекомендації:

уперше:

- охарактеризовано особливості взаємодії органів внутрішніх справ на залізничному транспорті з підрозділами Державної спеціальної служби транспорту Міністерства транспорту та зв'язку України, Військової служби правопорядку Збройних Сил України у сфері охорони громадського порядку з урахуванням норм та вимог Європейського Союзу у галузі прав та свобод

людини;

- розглянуто специфіку діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті в умовах реформування залізничного транспорту;

набуло подальшого розвитку:

- поглиблення змісту поняття охорони громадського порядку з урахуванням сучасних умов функціонування об'єктів залізничного транспорту;

- виявлення новітніх способів та прийомів несення служби у процесі забезпечення громадського порядку на об'єктах залізничного транспорту;

- удосконалення нормативно-правового регулювання взаємодії транспортної міліції та відомчої воєнізованої охорони Укрзалізниці на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку;

- формування наукових поглядів щодо розвитку законодавчої та нормативно-правової бази діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку на залізничному транспорті;

- удосконалення нормативного забезпечення функціонування лінійних підрозділів в галузі організаційно-структурної та управлінської діяльності (положення про лінійні органи внутрішніх справ на залізничному транспорті);

- аргументування необхідності внесення змін та доповнень до Положення про відомчу воєнізовану охорону на залізничному транспорті щодо охорони громадського порядку і безпеки руху на залізничному транспорті;

- реалізація вимог державної Комплексної програми профілактики правопорушень на 2007-2009 рр., пов'язаних з охороною громадського порядку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані та сформульовані в дисертації теоретичні пропозиції й висновки, а також практичні рекомендації щодо подальшого розвитку і удосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів внутрішніх справ у сфері охорони громадського порядку на об'єктах залізничного транспорту можуть бути використані:

- у науково-дослідній сфері – для подальших наукових досліджень адміністративно-правових засад діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті щодо охорони громадського порядку;

- у правотворчості – для удосконалення нормативно-правового регулювання адміністративної діяльності транспортної міліції у сфері громадського порядку;

- у правозастосовчій діяльності – для покращення роботи органів внутрішніх справ щодо організації і забезпечення охорони громадського порядку на об'єктах залізничного транспорту;

- у навчально-виховному процесі – для викладання навчальних дисциплін пов'язаних з охороною громадського порядку, зокрема: “Основи управління в органах внутрішніх справ”, “Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ”, а також у системі службової підготовки працівників органів внутрішніх справ та військовослужбовців Державної спеціальної служби транспорту Міністерства транспорту та зв'язку України і Військової служби правопорядку Збройних Сил України.

Апробація результатів дослідження. Підсумки роботи, положення,

висновки і рекомендації розроблені в процесі дослідження оприлюднені на міжнародній курсантсько-студентській науковій конференції „Механізм правового регулювання у правоохоронній та правозахисній діяльності в умовах реформування громадянського суспільства” (11 листопада 2005 р., м. Львів), Всеукраїнській науковій конференції ад’юнктів, аспірантів та здобувачів „Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні” (28 вересня 2007 р., м. Львів); науково-практичній конференції “Взаємодія правоохоронних органів та державних структур у протидії екологічній небезпеці” (3 листопада 2006 р., м. Львів); науковій конференції “Проблеми діяльності кримінальної міліції в умовах розбудови правової держави” (16 лютого 2007 р., м. Львів); науково-практичному семінарі “Проблеми застосування інформаційних технологій у діяльність органів внутрішніх справ, навчальному процесі та взаємодії з іншими службами” (7 грудня 2007 р., м. Львів).

Матеріали дисертації використовувались у навчальному процесі Львівського державного університету внутрішніх справ при викладанні навчальних курсів “Основи управління в органах внутрішніх справ”, “Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ” (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження від 27 лютого 2008 р.), а також при підготовці методичних рекомендацій та проведенні службових занять з підрозділами міліції громадської безпеки лінійного управління на Львівській залізниці Управління МВС України на залізничному транспорті щодо організації та забезпечення правопорядку на об’єктах транспорту (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження від 12 грудня 2007 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дисертації, знайшли відображення у дев’яти публікаціях, у тому числі чотири опубліковано у фахових виданнях з юридичних наук, перелік яких затверджено ВАК України.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається з вступу, двох розділів (з поділом на вісім підрозділів), висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 226 сторінок, з яких 170 – основний текст, 26 – додатки, 29 – список використаних джерел (251 найменування).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується вибір теми дисертації, її актуальність, ступінь дослідження проблеми, визначається зв’язок роботи з державними науковими програмами, планами і темами, а також мета, завдання, об’єкт, предмет і методи дослідження, розкривається наукова новизна, висвітлюються теоретична та емпірична бази, практичне значення одержаних результатів, подаються відомості про їх апробацію та впровадження.

Перший розділ “Загальна характеристика адміністративно-правових засад діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку” складається з чотирьох підрозділів та містить з’ясування сутності та значення адміністративно-правових засад

регулювання правовідносин у сфері охорони громадського порядку, аналіз умов, форм та методів діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення громадського порядку на залізничному транспорті.

У підрозділі 1.1. *“Поняття та сутність адміністративно-правових засад діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку”* на підставі аналізу праць вітчизняних і зарубіжних вчених обґрунтовується необхідність дослідження адміністративно-правового регулювання правовідносин, що виникають у сфері охорони громадського порядку на залізничному транспорті. Відзначається, що засадами адміністративно-правового регулювання діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті виступають правові норми, правила, стандарти та засоби правового регулювання щодо забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки на об’єктах пасажирської та вантажної інфраструктури залізниць держави.

На підставі результатів, отриманих у процесі аналізу теоретичних положень, визначено, що поняття громадського порядку на залізничному транспорті можна сформулювати як сукупність суспільних відносин, які складаються у громадських місцях на об’єктах пасажирської та вантажної інфраструктур залізничного транспорту. Охорона громадського порядку на залізничному транспорті – сукупність встановлених і охоронюваних державою (в особі уповноважених державних органів, посадових осіб) правил поведінки у громадських місцях на залізничному транспорті з метою реалізації права громадян на безпечне переміщення, внаслідок якого задовольняються їх інтереси, а також потреби державного розвитку.

У підрозділі 1.2. *“Нормативно-правовий стан забезпечення діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку”* зазначається, що норми права, які регулюють правовідносини у сфері охорони громадського порядку об’єднані єдиним предметом правового регулювання – суспільними відносинами, які виникають при забезпеченні особистої та майнової безпеки громадян і безперебійного функціонування залізничного транспорту.

Подано характеристику нормативно-правових актів щодо організації охорони громадського порядку та їх впливу на стан оперативно-службової діяльності лінійних органів. На основі дослідження встановлено, що недостатній рівень адміністративно-правового регулювання діяльності лінійних підрозділів різних організаційно-структурних рівнів обумовлений недосконалістю нормативно-правового забезпечення, у зв’язку з чим були розроблені відповідні пропозиції щодо удосконалення норм чинного законодавства у зазначеній сфері.

У підрозділі 1.3. *“Особливості умов функціонування органів внутрішніх справ на залізничному транспорті”* наголошується, що зміст діяльності суб’єктів правовідносин у сфері охорони громадського порядку обумовлений особливостями, які визначаються технологією пасажирських та вантажних перевезень залізничним транспортом. Цей вид транспорту – джерело підвищеної небезпеки. Будь-які правопорушення в місцях значного скупчення пасажирів

завдають шкоди та порушують ритмічність роботи підприємств та організацій залізниці.

З урахуванням того, що виявлення і встановлення причин та умов вчинення правопорушень – важливе наукове та прикладне завдання діяльності правоохоронної системи, визначено чинники, які обумовлюють ускладнення оперативної обстановки на об'єктах обслуговування пасажирів та руху поїздів.

Визначена особливість сучасної діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті, яка полягає у протидії перешкоджанню функціонування залізничного транспорту громадськими об'єднаннями, партіями, громадянами в інтересах досягнення економічних і політичних цілей.

У підрозділі 1.4. *“Організація і здійснення охорони громадського порядку на об'єктах залізничного транспорту”* зазначається, що розвиток залізничної транспортної мережі для України є однією з головних умов розвитку економіки держави в цілому. Завдяки транзитному характеру залізниць забезпечується адекватна участь України у світових економічних процесах, у зв'язку з чим висувуються підвищені вимоги до безперебійності функціонування транспорту і забезпечення безпеки громадян на об'єктах залізниці, що обумовлює наявність спеціальних органів внутрішніх справ.

Основною умовою ефективної діяльності підрозділів транспортної міліції є оптимізація організації і здійснення правоохоронних заходів щодо охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки.

Організація охорони громадського порядку у розглянутій сфері – це сукупність функцій управління, спрямованих на безпосереднє здійснення державними органами спільно з громадськими формуваннями комплексу заходів для охорони життя і здоров'я громадян, захисту їхньої честі і гідності, прав, свобод і законних інтересів при користуванні послугами залізничного транспорту, забезпечення сприятливих умов роботи підприємств, установ та організацій транспорту. Специфіка функціонування залізничного транспорту впливає на організацію охорони громадського порядку, вимагає удосконалення форм та методів цієї діяльності. Зокрема впровадження технічних засобів візуального контролю, що дозволить здійснити маневр силами транспортної міліції і вжити заходів щодо цілодобового прикриття об'єктів залізничного транспорту.

Другий розділ “Адміністративно-правові аспекти взаємодії органів внутрішніх справ на залізничному транспорті зі спеціалізованими підрозділами органів виконавчої влади та громадськістю у сфері охорони громадського порядку” складається з чотирьох підрозділів, які містять аналіз механізму адміністративно-правового регулювання у сфері охорони громадського порядку на залізничному транспорті, визначення ознак, що утворюють систему суб'єктів забезпечення охорони громадського порядку на залізничному транспорті, та інтегруючих чинників, за допомогою яких відбувається об'єднання зусиль різних суб'єктів системи для досягнення загальної мети.

У підрозділі 2.1. *“Організація взаємодії органів внутрішніх справ на залізничному транспорті з територіальними органами внутрішніх справ у*

сфері охорони громадського порядку” досліджується взаємодія між територіальними і транспортними органами внутрішніх справ з охорони громадського порядку як один із засобів для досягнення покращення оперативної обстановки на суміжних ділянках обслуговування. На підставі аналізу правового статусу підрозділів транспортної міліції на залізниці визначено співвідношення їх повноважень, межі впливу на стан оперативної обстановки на дільницях обслуговування, проблемні питання організації та функціонування. Більш широке застосування спільних з територіальними підрозділами профілактичних процедур сприятиме посиленню контролю за станом громадської безпеки на об'єктах транспорту.

У результаті дослідження практики правового регулювання, зроблено висновок, що організація та здійснення взаємодії територіальних органів внутрішніх справ та міліції на залізничному транспорті на сучасному етапі потребує удосконалення. З метою якісного підвищення рівня спільної діяльності територіальних і транспортних підрозділів з охорони громадського порядку видається необхідним розробляти єдині плани проведення спільних заходів, впровадити в практику спільні розробки дислокацій постів і маршрутів патрулювання, що дозволить забезпечити постійне контролювання та нейтралізацію криміногенних об'єктів на суміжних територіях.

У підрозділі 2.2. *“Координація взаємодії органів внутрішніх справ на залізничному транспорті зі службою воєнізованої охорони Укрзалізниці”* наголошується, що взаємодія транспортної міліції з відомчою воєнізованою охороною у сфері охорони громадського порядку і збереження вантажів на залізничному транспорті є актуальною в умовах впровадження нових технологічних схем перевезення пасажирів і вантажів, підвищення уваги суспільства та держави до складової техногенної безпеки перевезень. Крім того, в цьому підрозділі акцентується увага на особливостях оперативно-службової діяльності служби відомчої воєнізованої охорони Укрзалізниці, які полягають, по-перше, у специфічних умовах роботи спільних груп міліції та воєнізованої охорони; по-друге, обумовлені специфікою функціонування самого залізничного транспорту; по-третє, вимагають розробки та налагодження системи взаємодії між лінійними органами міліції та регіональними підрозділами воєнізованої охорони державних територіально-галузевих об'єднань Укрзалізниці.

З метою посилення контролю за станом охорони найбільш небезпечних вантажів доцільно залучати спільні спеціальні групи міліції і воєнізованої охорони, які несуть службу у товарних парках.

Існуюча нормативна база, яка регламентує діяльність відомчої воєнізованої охорони щодо громадського порядку і забезпечення техногенної безпеки, зокрема і на залізничному транспорті, потребує вдосконалення.

У підрозділі 2.3. *„Громадські формування як суб'єкт охорони громадського порядку на залізничному транспорті”* наголошується, що у процесі виникнення адміністративних правовідносин члени громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону реалізують права та обов'язки, встановлені адміністративно-правовими нормами щодо суспільних відносини у

сфері охорони громадського порядку, зокрема на залізничному транспорті. У межах дослідження виділено лише ті норми, які регулюють організаційно-управлінські, оперативно-профілактичні аспекти взаємодії, важливість яких зумовлена низкою чинників: спільністю поставлених до вирішення завдань; взаємною зацікавленістю у покращенні результатів роботи; необхідністю пошуку та впровадження нових підходів до організації співпраці у сфері попередження правопорушень; спрощення процедури взаємодії, її наближення до безпосередніх виконавців; усунення дублювання в діяльності.

Підвищенню рівня організації взаємодії громадськості з лінійними органами сприятиме розробка Державної програми профілактики правопорушень на транспорті, де доцільно було б передбачити новітні форми участі спеціалізованих громадських формувань, що діють на залізничному транспорті у забезпеченні охорони громадського порядку та сприятимуть безпечному функціонуванню залізниці.

Підрозділ 2.4. “Взаємодія органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку з військовими формуваннями Збройних Сил України” складається з трьох пунктів та містить основні шляхи удосконалення організаційно-правових засад регулювання правовідносин щодо спільної діяльності правоохоронних структур і військових формувань у сфері охорони громадського порядку на залізничному транспорті в Україні.

У пункті 2.4.1. “Підрозділи внутрішніх військ МВС України як придані сили з охорони громадського порядку на залізничному транспорті” констатується, що доцільно розглянути можливість постійного залучення одного із спеціальних підрозділів внутрішніх військ, що дислокуються за місцем перебування лінійного управління на залізниці Управління МВС України на залізничному транспорті для участі в проведенні спеціальних операцій із затримання правопорушників та злочинців, а також закріплення окремого структурного підрозділу зі складу спеціальних моторизованих військових частин міліції та підрозділів оперативного призначення за лінійним органом, розташованим в обласному центрі для здійснення супроводження поїздів. Ефективність заходів щодо забезпечення охорони громадського порядку під час супроводження поїздів спільними нарядами транспортної міліції та військовослужбовцями можна значно збільшити за рахунок скорочення терміну узгодження питання щодо надання дозволу на виїзд за межі гарнізону військовослужбовців безпосередньо керівництвом управління територіального командування внутрішніх військ МВС України.

На підставі аналізу основних форм і напрямів спільної діяльності підрозділів транспортної міліції та внутрішніх військ з охорони громадського порядку розроблено та подано у систематизованому вигляді рекомендації та пропозиції науково-практичного змісту, спрямовані на вдосконалення організації роботи спільних нарядів на залізничному транспорті. Звернуто увагу на те, що спільні наряди можуть реально вплинути на підвищення ефективності й оптимізацію штатної чисельності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті

внаслідок регламентації діяльності відомчими нормативними актами.

У пункті 2.4.2. „Підрозділи Державної спеціальної служби транспорту Міністерства транспорту та зв'язку України як суб'єкт охорони громадського порядку на залізничному транспорті” звертається увага на те, що посилення державного контролю у сфері забезпечення громадського порядку на залізничному транспорті можливе за рахунок залучення підрозділів Державної спеціальної служби транспорту. З метою удосконалення правового регулювання діяльності даних підрозділів необхідно розробити нормативно-правові акти для визначення правових параметрів взаємодії, зокрема спільну інструкцію Управління МВС України на залізничному транспорті та Державної спеціальної служби транспорту щодо порядку інформування про стан правопорядку на ділянках оперативного обслуговування лінійних управлінь на залізницях та спільні дії щодо забезпечення громадського порядку. Для подальшого удосконалення організації взаємодії на цьому рівні необхідне більш широке використання організаційних форм взаємодії: запровадження зональних нарад, на яких розглядатимуться питання та проблеми удосконалення взаємодії між лінійними структурами транспортної міліції та спеціальної служби транспорту; створення спеціальних груп для виїзду до регіонів з ускладненою оперативною обстановкою; створення у структурі лінійного управління на залізниці зональної групи для координації дій лінійних органів внутрішніх справ та лінійних підрозділів спеціальної служби транспорту.

У пункті 2.4.3. “Військова служба правопорядку у Збройних Силах України як придані сили з охорони громадського порядку на залізничному транспорті” висвітлюються теоретичні і практичні питання нормативно-правового забезпечення взаємодії органів внутрішніх справ та Військової служби правопорядку у сфері охорони громадського порядку. Спільне патрулювання військовослужбовців та працівників міліції організовується в гарнізонах, на ділянках комендатур на залізничному транспорті, за місцем дислокації військових частин Збройних Сил України та призначається для захисту прав, свобод, законних інтересів, життя і здоров'я громадян, боротьби з правопорушеннями військовослужбовців. Функції забезпечення громадського порядку на залізничному транспорті і механізм їх реалізації мають безпосередній вплив на якість життя всього суспільства, що обумовлює необхідність залучення військовослужбовців для охорони правопорядку.

Недостатня ефективність адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів зазначених правовідносин обумовлена недосконалістю нормативно-правового забезпечення. У зв'язку з цим необхідно розробити міжвідомчий акт щодо визначення правових параметрів взаємодії міліції та підрозділів Військової служби правопорядку у Збройних Силах України у сфері охорони громадського порядку, в тому числі на об'єктах залізничного транспорту.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і нове вирішення

наукового завдання, що полягає в удосконаленні адміністративно-правових засад діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку в Україні. Зазначене завдання було розв'язане через з'ясування адміністративно-правових підходів щодо діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті.

Основні результати, одержані внаслідок проведеного дослідження, можна викласти у таких висновках:

1. Стан вирішення проблем адміністративно-правових засад діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку базується на здійсненні комплексу заходів щодо охорони життя і здоров'я громадян, захисту честі та гідності, прав, свобод і законних інтересів, схоронності матеріальних цінностей при користуванні залізничним транспортом, забезпечення сприятливих умов роботи підприємств, установ, організацій залізничного транспорту України. Охорона громадського порядку на залізничному транспорті за своїм змістом – це діяльність лінійних органів внутрішніх справ у сфері забезпечення громадського порядку щодо виконання цілої низки зовнішніх і внутрішніх організаційних завдань і функцій, спрямованих на всебічну охорону прав і свобод громадян, забезпечення нормального функціонування транспортної інфраструктури.

2. Методологія дослідження з вказаної проблеми спрямована на ефективне виконання підрозділами внутрішніх справ на залізничному транспорті покладених завдань та функцій з охорони громадського порядку. Її застосування знаходиться у прямій залежності від своєчасного й адекватного реагування на стан оперативної обстановки пов'язаної з охороною громадського порядку на залізничному транспорті. Вказані підходи враховували особливості функціонування на сучасному етапі об'єктів залізничного транспорту та чинників, що впливають на діяльність лінійних органів внутрішніх справ щодо громадського порядку.

3. Існує потреба впровадження та оновлення технічних засобів візуального контролю для вдосконалення форм та методів організації та тактики діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті щодо охорони громадського порядку; переходу до несення служби з охорони громадського порядку на об'єктах залізничного транспорту у формі патрулювання в місцях, де немає постійного зосередження великої кількості громадян; оптимізацію розрахунку потреби сил і засобів на кожному маршруті супроводження та максимальне охоплення всіх поїздів зі складною оперативною обстановкою.

4. Розробка нормативно-правових актів, єдиних планів проведення спільних заходів з охорони громадського порядку сприятиме підвищенню ефективності організації та здійснення взаємодії органів внутрішніх справ на залізничному транспорті з територіальними органами внутрішніх справ, службою воєнізованої охорони Державної адміністрації залізничного транспорту, громадськими формуваннями з охорони громадського порядку, внутрішніми військами Міністерства внутрішніх справ України, Державною спеціальною службою транспорту Міністерства транспорту та зв'язку України, Військовою

службою правопорядку Збройних Сил України.

5. Потребує введення посад інспекторів з організації взаємодії з населенням та громадськими формуваннями з охорони громадського порядку у всіх лінійних відділах та покладення на них обов'язків щодо взаємодії з підрозділами воєнізованої охорони Державної адміністрації залізничного транспорту (Укрзалізниця) за напрямками забезпечення громадського порядку та схоронності вантажів, що сприятиме ефективній спільній діяльності.

6. Закріплення окремого структурного підрозділу зі складу спеціальних моторизованих військових частин міліції та підрозділів оперативного призначення внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України за лінійними органами внутрішніх справ, що розміщені в місцях дислокації військових з'єднань позитивно вплине на стан охорони громадського порядку та протидії злочинності за рахунок залучення спеціально підготовлених мобільних сил.

7. Сформульовано низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення адміністративно-правових засад діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку, зокрема:

- запропоновано внесення доповнень до окремих статей Законів України:

- “Про міліцію”, що надасть можливість підвищити ефективність діяльності транспортної міліції за рахунок зміни організаційних засад;

- “Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону” з питань розмежування компетенції органів, які здійснюють контрольні функції щодо діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку;

- запропоновано внесення доповнень до статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо складання протоколів членами громадських формувань з охорони громадського порядку за статтями 109, 110 Кодексу України про адміністративні правопорушення;

- запропоновано внесення доповнень до окремих статей Положення про відомчу воєнізовану охорону на залізничному транспорті, щодо взаємодії воєнізованої охорони з правоохоронними органами;

- запропоновано внесення доповнень до Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Військової служби правопорядку у Збройних Силах України під час здійснення службових обов'язків, щодо відповідності преамбулі Додатку Основних принципів застосування сили і вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку;

- запропоновано внесення змін та доповнень до розділу XV “Охорона громадського порядку і безпеки при проведенні масових заходів” Статуту патрульно-постової служби міліції України;

- підготовлено проекти положень про лінійний відділ, лінійне відділення внутрішніх справ на залізничному транспорті та лінійний пункт міліції, що регламентують діяльність цих структурних підрозділів Управління Міністерства внутрішніх справ України на залізничному транспорті;

- підготовлено проект Інструкції про порядок взаємодії підрозділів Державної спеціальної служби транспорту Міністерства транспорту та зв'язку України і УМВС України на залізничному транспорті щодо запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Ярема О.Г. Інформаційне право та інформаційне законодавство України / О.Г. Ярема // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2006. – № 1. – С. 228–232.

2. Ярема О.Г. Особливості діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті / О.Г. Ярема // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2007. – № 3. – С. 253–262.

3. Ярема О.Г. Адміністративно-правове забезпечення взаємодії ОВС на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку / О.Г. Ярема // Митна справа : науково-аналітичний журнал. – 2008. – № 1. – С. 52–55.

4. Ярема О.Г. Адміністративно-правові засади діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку / О.Г. Ярема // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 4. – С. 80–82.

5. Ярема О.Г. Охорона громадського порядку і безпеки в умовах стихійного лиха, епідемій, епізоотій і техногенних катастроф / О.Г. Ярема // Взаємодія правоохоронних органів та державних структур у протидії екологічній небезпеці : наук.-практ. конф., 3 лист. 2006. : тези допов. – Львів, 2007. – С. 65–67.

6. Ярема О.Г. Адміністративно-правові аспекти діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері ОГП / О.Г. Ярема // Проблеми діяльності кримінальної міліції в умовах розбудови правової держави : наук. конф., 16 лютого 2007. : тези допов. – Львів, 2007. – С. 83–88.

7. Ярема О.Г. Організація взаємодії ОВС на залізничному транспорті з підрозділами внутрішніх військ МВС України у сфері охорони громадського порядку / О.Г. Ярема // Проблеми правової реформи та розбудова громадянського суспільства в Україні : матеріали Всеукр. наук. конф., 28 верес. 2007. – Львів, 2007. – С. 214–217.

8. Ярема О.Г. Впровадження інформаційних технологій у діяльність органів внутрішніх справ на транспорті / О.Г. Ярема // Проблеми застосування інформаційних технологій, спеціальних технічних засобів у діяльність ОВС, навчальному процесі, взаємодії з іншими службами : матеріали наук.-практ. семінару, 7 груд. 2007. – Львів, 2007. – С. 14–17.

9. Ярема О.Г. Підрозділи військової служби правопорядку у Збройних Силах України як придані сили з охорони громадського порядку на залізничному транспорті / О.Г. Ярема // Проблеми діяльності кримінальної міліції в умовах розбудови правової держави : наук. конф., 5 берез. 2008. : тези допов. – Львів, 2008. – С. 219–222.

АНОТАЦІЯ

Ярема О.Г. Адміністративно-правові засади діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті у сфері охорони громадського порядку. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Львівський державний університет внутрішніх справ, Львів, 2008.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері охорони громадського порядку на залізничному транспорті. У роботі міститься низка теоретичних положень і практичних рекомендацій, сформульованих з урахуванням особливостей діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті як об'єкта державного регулювання. Досліджено організаційно-функціональні засади діяльності лінійних органів з охорони громадського порядку, систему суб'єктів та порядок їх взаємодії, основні напрямки та заходи, спрямовані на посилення охорони громадського порядку та безпеки.

Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення законодавства у сфері державного регулювання діяльності суб'єктів системи забезпечення охорони громадського порядку на залізничному транспорті.

Ключові слова: адміністративно-правові засади, органи внутрішніх справ, залізничний транспорт, взаємодія, охорона громадського порядку, воєнізована охорона, громадські формування, внутрішні війська, спеціальна служба транспорту, військова служба правопорядку.

АННОТАЦИЯ

Ярема О.Г. Административно-правовые основы деятельности органов внутренних дел на железнодорожном транспорте в сфере охраны общественного порядка. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Львовский государственный университет внутренних дел, Львов, 2008.

Диссертация посвящена комплексному исследованию административно-правового регулирования правоотношений, возникающих в сфере охраны общественного порядка при железнодорожных перевозках в Украине. На основании теоретических достижений ученых-юристов разных исторических периодов и анализа действующего законодательства автором исследуются вопросы охраны общественного порядка на объектах железнодорожного транспорта.

В работе применен системный подход к исследованию форм и методов административно-правового регулирования деятельности органов внутренних

дел на железнодорожном транспорте в сфере охраны общественного порядка. Проанализирован механизм регулирования правоотношений как комплекса специальных мероприятий, средств и способов, имеющих юридическое содержание и направленных на эффективное управление системой обеспечения общественного порядка на железнодорожном транспорте в Украине.

Рассмотрены вопросы организации функционирования линейных управлений, линейных отделов, отделений и линейных пунктов милиции по охране общественного порядка. В результате исследования подчеркивается, что административно-правовые нормы организации деятельности органов внутренних дел на железнодорожном транспорте в сфере охраны общественного порядка не в полной мере охватывают существующие организационно-штатные структуры линейных органов. В связи с этим предлагаются новые положения о линейных органах, направленные на усовершенствование организации охраны общественного порядка.

Предложены оптимальные средства повышения уровня информационно-аналитического сопровождения принятия решений в сфере организации охраны общественного порядка на объектах пассажирского железнодорожного транспорта.

Значительное внимание уделено изучению субъектов административно-правового обеспечения охраны общественного порядка, их правового положения, планирования организации совместных мероприятий, направленных на повышение эффективности деятельности подразделений транспортной и территориальной милиции, внутренних войск МВД Украины, ведомственной военизированной охраны Государственной администрации железных дорог Украины по профилактике правонарушений на объектах транспорта и прилегающей территории. Путем повышения эффективности их работы может служить улучшение взаимодействия со всеми субъектами железнодорожных сообщений. Проведены исследования организационно-функциональной основы взаимодействия подразделений органов внутренних дел на железнодорожном транспорте с органами железнодорожного транспорта, общественными формированиями, подразделениями Специальной службы транспорта Министерства транспорта и связи Украины, Военной службы правопорядка Вооруженных сил Украины. Отмечается, что совокупность форм и методов, отражающих порядок функционирования, у разных субъектов не одинакова. Возможность использования различных подходов зависит от правового положения и определяется для каждого участника отдельно в зависимости от его компетенции, установленной органами государственной власти.

Предложен ряд организационно-распорядительных и иных мер, направленных на совершенствование практики противодействия правонарушениям на объектах пассажирской и грузовой инфраструктурах железных дорог со стороны правоохранительной системы. Рассмотрены вопросы информационного обеспечения совместных мероприятий транспортной милиции и субъектов взаимодействия по охране общественного порядка на железных дорогах. Предложены меры по совершенствованию

информационного обмена в вопросах оперативно-служебной деятельности.

Сформулированы рекомендации относительно объема и содержания различных видов совместной деятельности профилактического характера, оценки различных приемов воздействия с позиций их достаточности. Анализируются правовое регулирование, полномочия органов по применению мер административного предупреждения органами железнодорожного транспорта, общественными формированиями, подразделениями Специальной службы транспорта Министерства транспорта и связи Украины, Военной службы правопорядка Вооруженных сил Украины. Формулируются предложения и рекомендации, направленные на усовершенствование законодательства и практики деятельности в указанной сфере государственного управления.

Описаны приоритетные направления и наиболее эффективные профилактические меры, используемые службами и подразделениями транспортной милиции совместно с другими субъектами административно-правовой деятельности в рамках предупреждения правонарушений, усиления контроля безопасности граждан на железнодорожном транспорте. Также разработаны рекомендации относительно совершенствования мероприятий, направленных на обеспечение комплексности профилактического воздействия.

Ключевые слова: административно-правовые основы, органы внутренних дел, железнодорожный транспорт, взаимодействие, общественный порядок, военизированная охрана, общественные формирования, внутренние войска, специальная служба транспорта, военная служба правопорядка.

SUMMARY

Yarema O.H. The administrative-law principles of the activity of internal security services on the railway transport in the sphere of the protection of public order. – Manuscript.

The dissertation for obtaining a scientific degree of the candidate's of law on the speciality 12.00.07 – Administrative Law and Procedure, Financial Law, Information Law. – Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, 2008.

The dissertation is devoted to the examination of administrative – law regulation of legal relations in the sphere of the protection of public order on the railway transport. There are series of theoretical principles and practical recommendations in this work, which are formulated taking into account the peculiarity of the activity of internal security services on the railway transport, as the object of governmental regulation.

Propositions concerning improvement of the domestic legislation in the sphere of the governmental regulation of the activity of subjects of the protection of public order providing system have been formulated.

Key words: administrative-law principles, internal security services, railway transport, interaction, public order, militarized guard, civil units, internal forces, special transport service, military law and order service.

Підписано до друку 06.05.2008 р.
Формат 60x90/16. Папір офс.
Умовн. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9. Наклад 100 прим.
Львівський державний університет внутрішніх справ
79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.